

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Bibliotheca Smithiana, Seu Catalogus Librorum D. Josephi
Smithii Angli Per Cognomina Authorum Dispositus**

Pasquali, Giovanni Battista

Venetiis, 1755

Piicola Michael Fernus

urn:nbn:de:gbv:45:1-844

[1] PIICOLA MICHAEL FERNUS

*Piisei Campani Restitutor, Piccolomino [2] F. Card. Reverendiss.
Auspici suo, pienter reposuit.*

NON possum satis demirari, Pater amplissime, in tanta librorum impressione quæ tanta nescio dicam negligentia, an bonorum ingeniorum liventia nostrum Campanum inter latebras: in obscuro desordescere: obliterari: & prope deperire pateretur: alterum certe nostri avi decus & ornamentum: Unicum vivacissimi ingenii & eloquentiæ: non dico rarissimæ, verum post unum Ciceronem nunquam postea audita: & quale posteris requirent in suos: exemplum ab natura: & diis immortalibus ad ostentationem potentiæ suæ & delicias in mortali corpore uno omnium virtutum concumulandas proditum. Heu desidia: heu livor! Equidem nulla admiratione capior, cum cogito tota præclara veterum monumenta concidisse: quibus non solum res latina illustrari poterat: Verum etiam quæ si extarent multarum rerum cognitionem nobis afferrent: sicut Livianæ Decades: Sallustiana historia: Trogi Pompeii: Q. Curtii: Fastorum Nasonis, multorumque aliorum pars bona: quoniam constat formas has nostras litterarias nondum in lucem tunc prodidisse. Et erant omnia ingenti comparanda nummo: ut is inter speciosissimam divitiarum ostentationem maiores crederetur conflasse, & prope regias opes: qui numerosiore bibliothecam congestisset: Et potuere bella & impetus Barbarorum multa delere. Nosti tu hæc omnia quotiens non libris modo, sed cæteris etiam opibus spoliata fuit Italia. Cæterum longe dispar Campani ratio. Nemo illius scripta non admiratur: non inter penitissima scrinia Thesauri loco recondit. Et dum discerpunt nullo delectu rem litterariam contaminare mihi videntur. Et quo uno nostra gloriari poterat ætas invento vereor ne præstabilius non inveniri fuisset. Nemo tam illatinus, & tam postremæ ruditatis, tam obsoleti ingenii nebulo, qui ineptias suas depromere non audeat æternitatemque ex petulantia & temeritate sibi despondere. Si quos bonos auctores nanciscantur eos domi magistros ad imitandum sibi in abstruso habent: ut quod inde desumpserint ii ipsi nuper attulisse, frontosi homines videantur. Quod unum mea sententia effeci: ut bona ingenia plerumque diutius delituerint: semper edita pravissima: quæ dum lucem sibi quærunt caliginem ac nubem no-

ll 2 bis

[1] Epistolis Campani hæc Epistola præmittitur.

[2] Scilicet *Franciscus Todefchinus* Piccolomineus, ex matre *Laodamia Pii II.* nepos, & ab eo in familiam Piccolomineam adscitus. Cum vix secundum vel tertium supra vigesimum annum attigisset, Cardinalis delectus est, Patrique ve-

stigia secutus, viros doctos peramavit, ac litteris sedulo incubuit. Plures leguntur ad eum præstantissimorum virorum Epistolæ *Sabellii* nempe, *Ficini*, *Campani*, *Polisiani*, *Barbari*, *Manutii*, & aliorum. At præter Epistolas quasdam doctissimus vir nullum reliquit publicum studiorum suorum testimonium.

bis piceam important. Non potui ego denique, Pater Reverendissime, ubi tantus vir innotuit mihi conquiescere quin ad suam gloriam Campanum vel maximo meo incommodo: meo maximo sudore raperem. Furebant bella. Galli depopulaturi urbemque excindere jam videbantur: cunctaque ferro igni cessura: Hoc ego ardentior erigebar. Campanus mihi noctu: Campanus mihi interdiu: in foro, in mensa: ante oculos obversabatur. Pereant si cætera polite Campane tu vives: Tu festum ære sonoro tibi conciebis: Campana media in Italia sono incredibili sopitos excitabis: dissipatos litterarum cultores convocabis. Per Deum immortalem quid aliud, quid aliud? mortales quærimus: quo illas opes tanto anhelitu conflamus? si non excolitur quæ una superstes nobis erit virtus: si non curentur ingenia: si bonis litteris non est præmium: si contemptui: si obprobrio habemur studiosi quæ reliqua mansura de nobis est gloria? Fatebor equidem nec gloriosius de me loqui: quoniam ita est, addubitabo. Quantus meus quantus est in conquirendo victu & cogendis pecuniis labor: Totus eo spectat, ut ad virtutem conferatur: ubi si proficiam exiliter, id non lentescantis & prope exanguis conatus nostri; sed fortunæ nescio, qua contingit iniuria: quæ me ad forum vel invitum educavit barbarie plenum. In quo dum non alia se mihi obtulit conquirendi victus ratio prope hoc exiguum emarcuit litterarum studium paulatimque suo nitore deraditur: & cæteræ virtutes interdormiunt, sed ad Campanum. Tuas igitur prope petii ædes, quæ illius disciplinis juniorem te imbutum audieram: præclaraque illum & immortalia exte, & a divo illo Pio avunculo tuo Pontifice maximo: nunquam gloria virtutum: rebusque maximis gestis interituro beneficia: sicut vobis peculiare fuit & genuinum celeberrima quæque: ipsi in primis quæ consecuti essetis confovere ingenia, retulisse. Hinc ab Lucentino viro quidem probatissimo multis precibus: spe illata maiori quamplurima habui. Tu cum in fermone de illo quibusdam prope benivolentiæ manentisque charitatis & observantiæ pedibus mecum venisses: Ita illum persecutus es: ut discipulus gratissimus tantis laudationibus maximum honorem, vel inde promerere. Me vero hoc impensius jam plus quam mediocriter calefcentem succendisti: quo tu cuius doctrina parem hodie facile haud invenit, ut qui divinam vel avunculi vel istius eloquentiam hausisti totam, solusque utraque nostro ævo afferres: tam amplissimis laudibus illum extulisti. Circumtuli inde oculos: scitatus sum: & cuncta si quod usque illius esset collustravi. Dicam tamen nec me syrmosa oratio compescet, dicam: Visa sunt mihi Campani opera divinum quoddam corpus: divique demortui spoliolum. Quod ita doctissimus quisque summa veneratione discerperat, ut eogi posse totumque conferri desperarem. Tenacissimus quisque fuit illius & quorum potior esse debuit cura illi oscitantiores sese persisterunt: hos verbis allexi: illos sponsionibus exfuscitavi: istos precibus: illos contumelia agitavi. E Mediolano e Cremona e Perusia: Ex Senis, Ex Florent., Ex Vaticana bibliotheca: Ex ipsa passim Urbe multa contraxi. Jam denique compos voti illum in lucem: & ab oblivionis iniuria vindicavi. Quanta, dii boni, rei litterariæ auctio: quanta studiosis omnibus læticia parta! Et quo maior erat illius fama quam sectionis copia, quo maior expectatio & vehementius desyderium: hoc solidius editionis gaudium & expressior erit gratia. Poterat is autem sine duce, sine Numine, qui totus Numinis: totus maiestatis plenus est: undique expectatus: in populos: per gymnasia: per regna: per urbes suo ipsius fulgore subnixus incedere. Nolui ego tamen cæteris plus sapere: & volui, quæ fuit

fuit eruditissimorum omnium : morem edendo servare. Et cum tuæ familiæ acceptum haberi debeat quicquid luminis ille nobis contulit, in qua altus : & ad præclaras dignitates, spem etiam maiorem : ni fata adversata fuissent sublati : ad hoc quod toti orbi perferetur bonum fomenta accepit. Ita tamen discrimen quoddam inter Patres adhibui, ut tu epistolarum dicatione, quas tuo Numini sacramus, contentus esse posses : quibus conscribendis sub te addictus fuit : In quibus tu frequens cum magno Papiensi altero familiæ vestræ alumno magnam excrescentis voluminis partem effecisti. Tum vel maxime quæ prima illa est de Pio tuo nunquam sine religione quadam & recolenda præfatione nominando tanto candore : tanta ingenii acutie : ex earum quas percenset rerum fide & veritate : epistola, quæ nisi te Janitore ad reliquas aditum non debuit aperire. Unus mihi porro in cæteris expetitus & necessarius in Campano supervacaneus & ineptus : illius si quidem & operum suorum quopiam præclaro præconio commendandi ereptus est labor. Nam & tu ea es in tuos charitate, ut etiam functis illis quidem nunquam obliviscaris : & illius divinam eloquentiam, summamque in epistolis elegantiam : festivam gravitatem, & miram ubique dignitatem qui volet commendationibus prosequi is mihi nil aliud moliri videbitur, quam dum non potest suo ingenio illius laudes æquare manifeste illi detrudere. Sunt Ciceronis epistolæ familiares quidem, & ad Atticum luculentissimæ : Et quales parens illæ eloquentiæ non alias potuit conscribere : Plenæ lucis & magnificentiæ : plenæ dignitatis & maiestatis illa Romana admirandæ. At quas si imitari volueris possis sane : sed ita ut cogaris ab eo quod ipse afferre velis parem dum niteris dignitatem assequi : sicut alienum pallium nunquam nobis recte coaptatur, longe abscedere : & quicquid scripseris non animi iudicio & sensu, sed ipsorum videaris verborum gratia scripsisse.

Sunt Plinii item epistolæ, quarum tersiciem nemo adhuc desinit admirari : fortasse aliquanto intercisæ nimis & elucubrata : quod qui eniti voluerit, ejus debet esse memor posse id laboris ope quopiam expectatiore maiore cum laude impendere : quando epistola ea esse debet quæ non emuncta sed e manibus videatur ipsa prope excidere. Sunt & Philelfi : sunt Petrarchæ, & sunt aliorum quamplurimæ : Ut hæc omnes incertitudinem scribendi hoc suo epistolarum cumulo videantur attulisse : nullæ pro necessitate consuluisse. Hic mores carpit : totusque ad ostentationem quandam protenditur bonitatis : ingenii : doctrinæ : ille perduro quodam stilo : quas ipse aut confinxit partim epistolas, aut partim in scholis declamarat, nixus est ad posteros demandare. Campanus ea fuit ingenii præstantia, ut nihil non elegans : non posteritate dignum posset præscribere. Consolatorias scripsit : scripsit commendatitias : scripsit absens a negotiis innumeras hortatus ad studia. Laudavit virtutes : monebat, petebat, rogabat, contendebat : nullo labore, minori cura, pauciore diligentia : ut excidisse non viderentur excerptæ. Omnes nihilominus summam elegantiam : summum nitorem afferre : ad eruditionem nostram, ad spectatos mores inventæ. Ridet cum paribus : ludit : iocatur quod aiunt spiculorum & salis plenus, ut nihil delectabilius, mordacius, sapidius nihil. Si quando assurgere res postulat : & maiestatem personarum libet epistolarum dignitate æquare. Tam grandis attollitur, ut cum cæteris in aliis : hic protinus Ciceronem eum exclames superasse. Et est in Cicerone maiestas quædam sumptuosa, & plena auctoritatis & magnificentiæ. Sed quam & Campanus præstat adamussim. Et date mihi veniam Ciceroniani nondum vobis hic notus : hanc mihi acie qua-

dam